

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Efter sidste flytning

Citation: Kierkegaard, Søren: "Efter sidste flytning", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 .
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p447-txt-shoot-idfb93b4a4-4d97-402d-9bc4-9805c32b6b21.pdf> (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Luther.

[a] Til Slutningeller i Anmærkning svarende til Overskriften »Luther« skal staae: Det er ikke min Agt med Dette at anbringe Klosteret igjen, hvis jeg end formaaede det, mit Forslag er blot, at vi blive os hvad Sandt heri kan ligge bevidst, at vi see at komme i Forhold til det Sande ved Tilstaaelser.

Som man kan blive vant til at gjøre Noget, vant fE til hver evige Dag at gaae for at spadsere ad den samme Vei – man er kjed deraf, man siger til sig selv »Du skal dog engang gaae en anden Vei« – man faaer Frakke og Hat paa, og inden man veed et Ord deraf, er man afsted igjen ad den samme Vei: saaledes ogsaa i aandelige Forhold. Der er Noget man har tænkt over; først har man leilighedsviis tænkt derover, saa har man ordentlig taget det frem og det har faaet sin behørig Tid, saa lægger man det igjen til Side, men man kan ikke blive det qvit, man siger til sig selv »Du maa virkelig lade være bestandigt at komme hen paa det Punkt« det hjælper ikke.

Saaledes er det gaaet mig med Hensyn til Luther en bestemt Tanke betræffende.

Er der egl. ikke ved L. afstedkommet en uhyre Forvirring, hvor uskyldig, som denne redelige Mand, end i en vis Forstand var der i?

Lad os see, hvorledes det gik til med L.! Efter en Snees Aars Frygt og Bæven og Anfægtelse, saa rædsomt at der – pas vel paa det! – at der i hver Generation neppe er eet Individ, der saaledes oplever det: reagerer, om man saa vil Msk-Naturen i ham, og denne Frygt og Bæven forklarer sig til den livsaligste, den saligste Frimodighed og Glæde: Vidunderligt!

Men hvad skeer nu? Dette Princip gjøres saa i Protestantismen til det Almdl., saaledes, kun saaledes (thi kun det er sand Xstd) skal Xstd. foredrages, det i Retning af Beroligelse uhyre stærkt virkende Middel, hvilket den i Frygt og Bæven og Anfægtelse indtil Døden kæmpende Luther opdagede i sin yderste Angest, det er det der skal forkyndes som det Eneste og for Alle – og dog er der ikke i hver Generation eet Individ, der er saaledes forsøgt – – og dog bliver det kun altfor let Usandhed, frygtelig Usandhed, naar vi tage denne Forudsætning bort, dette frygtelige Forudgaaende: denne Frygt og Bæven og Anfægtelse. Thi sandt, naar denne Frygt og Bæven og Anfægtelse er der: saa er det Vidunderligt denne Frimodighed til at kunne glædes ved dette Liv. Men sæt nu, at denne Frygt og Bæven og Anfægtelse (og ikke i hver Generation er der eet Individ, der oplever dette saaledes som Luther) [ikke er der] er der saa noget Vidunderligt i – at ville nyde dette Liv; og kan det saa ikke let blive rædsomt Beskupperie, naar Enhver, der behager at nyde dette Liv, faaer Lov til (og vi kan ikke kontrollere) at tillyve sig denne lutherske Inderlighed?

Kan det hænge rigtigt sammen, at hvad der i den Grad er beregnet paa særlig Tilstand (thi det er Frygt og Bæven og Anfægtelse, især i den Grad som L. oplevede det) bliver gjort til Princip for Alle?

I L. var det Sandhed; men var det derfor ogsaa rigtigt, at det blev gjort til det Almdl.? Mon man dog ikke – lader os være ærlige – kommer Virkeligheden adskilligt nærmere, ved at antage, at den oprindelige Tilstand (Forgrunden ell. Baggrunden hvordan Du vil) er: Dvaskhed, Sandselighed, Mangel paa Frygt og Bæven – men dette forandrer jo Sagen uendelig; saa bliver altsaa just Opvækkelse Det Forkyndelsen almindeligviis skal repræsentere. Videre, mon vi dog egl. ikke komme Virkeligheden adskilligt nærmere, ved at antage, at^b den oprindelige Tilstand (og dette betinger jo hvorledes Forkyndelsen almdl. skal gribe Sagen an) ikke blot er Dvaskhed, Sandselighed o: s: v: men at den – ja, det er saaledes med os Alle, maaskee Luther undtagen – er forsat med en vis Tilbøilighed til Hyklerie, men er det saa ikke uhyre farligt, at gjøre det Lutherske til det Almdl., at give denne Gavtyv i vort Indre saadant Medhold, at det han trænger til er at beroliges aha!, er det ikke uhyre farligt – og det skeer let, naar det L. bliver det almdl. Princip – næsten at friste os Msk. til at hykle, at det vi trænge til^[c]

b almindeligviis er

[c] er Beroligelse – fordi det, efter en Snees Aars Anfægtelse, som ikke i hver Generation En oplever den, var det som Luther trængte til? Var Samfundet virkelig tjent med, at en Mand, der var saa redelig ja som Redeligheden selv, saa redelig, at det ikke kunne falde ham ind at Nogen kunde ville stjæle, var Samfundet – eller kun blot Tyvene? – tjent med, at han kom til at skrive Lovene, der naturligviis bare Præg af, at han antog, at Tyverie ikke forekommer – saaledes som det Lutherske gaaer ud fra den Tanke, Frygt og Bæven, Anfægtelse det er det Mskene lider under, trøster, trøster dem derfor, beroliger, beroliger dem, at ikke et saadant stakkels Christen-Msk. sidder i Dødsens Angest og fortvivler om sin Salighed, o, jeg veed det, hvad det har [at] betyde, derfor beroliger dem: o, kjere Luther, hvor ere disse Christen-Msker som Du taler om. Og om der end ganske sjældent findes en saadan Enkelt, kan og bør dette dog gjøres til det almdl. Princip, som vi Gavtyve have gjort det ved at benytte os af L.